

Perti Suhonen, Suomalaisen arvot ja politiikka. Juva: WSOY, 1988.

Perti Suhonen on toiminut pitkään tutkijana Yhteiskuntatieteiden tutkimuslaitoksessa tehden erityisesti politiikkaa ja joukkotiedotusta koskevia survey-tutkimuksia. Käsillä olevassa kirjassa teoreettinen ja oppikirjamainen tarkastelu yhdistyy eräiden keskeisten kysymysten empiriiseen selvittelyyn. Kiinnostavin näistä kysymyksistä on, ovatko ns. postmateriaaliset arvot yleistyneet.

Kasvatuksen tutkija tai sosiologiaiteorian harrastaja tarttuu arvoja käsittelevään kirjaan kiinnostuneena. Lukija palkitaankin. Ensimmäinen huomio on, että kirjan kieli ja esitystapa on konstailematon ja selkeä. Kirjan voi lukea yhdeltä istumalta, mutta siinä riittää sulateltavaa pidemmäksikin aikaa. Itse asiassa lukija saattaa jäädä kaipaamaan tekijän omaa kantaa teoreettisiin peruskysymyksiin, niin avoimiksi Suhonen ne jättää. Sen sijaan käsitteiden määrittelijänä hän kunnostautuu. Kirjasta voi löytää määritelmän moneen arvoja koskevaan asiaan. Suomalaiseen (kustannus-) tapaan kirjassa ei kuitenkaan ole hakemistoa.

Vaikka kirja sisältää luvun "Mistä arvot tulevat", jää tämän kysymyksen käsittely mielestäni pintapuoliseksi. Sosiologisesti suuntauneelle lukijalle kiinnostavimpia ongelmia lienevät arvojen yhteiskunnallinen "tuottaminen". Siihen ei kirjassa kuitenkaan paneuduta.

Suhonen käyttää lähinnä kotimaista kirjallisuutta lähteenään. Kasvatuksen tutkimukseen hän ei kuitenkaan ole juuri tutustunut, vaikka mm. Harvan, Alasen, Annika Takala ja Hirsijärven tutkimuksilla olisi saattanut olla käyttöä.

Suhonen argumentoi Inglehartin hiljaista arvokumousta vastaan mm. sillä perusteella, että arvo muutosten empiriisessä mittaamisessa on puutteita. Suhosen kritiikissä näyttää olevan perää. Yllättävältä tuntuu tämän varsin perusteellisen kritiikin rinnalla se, että hän on itse valmis tekemään yleisiä päätelmiä varsin gallupmaista kyselyn tuloksista.

Empirian puutteet näkyvät ehkä selvimmin arvoepiferenssejä käsiteltäessä. Hän toteaa itsekin eri selvitysten ristiriitaiset tulokset sen mukaan mitä on kysytty ja miten, muttei tee havainnoistaan metodisia johtopäätöksiä. Minun käsittääkseni kyselyt eivät yksinkertaisesti ole luotettava tapa näiden asioiden selvittämiseksi. Suhonen ihmettelee sitä, että "luonnon säilyminen turmeltumattomana" on niin vähän kannatettu asia. Minun savolaisessa korvassani luonnon "turmeltumattomuus" kuulostaa — ei yksin linkolalaiselta vaan — topeliaaniselta tavoitteelta. Luonnonsuojelua kannatan silti kovasti. Rokeachin amerikkalaisia koskevissa tuloksissa kiinnittää huomiota mm. se, että mielihyvä ja jän-

nittävä elämä ovat vähiten tavoiteltuja asioita ja että suomalaisilla mielihyvä on paljon korkeammalle arvostettu tavoite. Todellisuudessa kuitenkin Yhdysvalloissa on maailman laajin viihdeteollisuus ja miljoonat ihmiset käyttävät huumeita vapautuakseen arkipäivän huolista, kiireistä ja yksitoikkoisuudesta. Se lienee kyselylomakkeen rastia vahvempi valinta.

Lopuksi kirjassa pohditaan tulevaisuutta. Pohdittavana on kysymys individualististen ja kollektiivisten (yhteisöllisten) arvojen heilurimaisesta liikkeestä. Itsekin olen asiaa käsitellyt Johan Galtungin reformoiden Koulutuksen tulevaisuus ja koulutuspolitiikka (1986) kirjan viimeisessä luvussa. Suhonen päätyy ennustamaan minäkeskeisten arvojen korostumista ja arvostamista 90-luvulla. Oma käsitykseni taas on se, että suomalaisten tutkijain usko tulevaisuuden ennustettavuuteen perustuu kulttuurimme homogeenisuuteen ja kuuluisaan konsensusukseen. Jos ja kun ne murtuvat, murtuu myös ennustamisen pohja.

Kokonaisuudessaan Suhosen kirja on suositeltavaa luettavaa kasvattajille ja kasvatuksen tutkijoille. Viirneksi mainittuja saattaa lisäksi ilahduttaa se, että empiristejä löytyy muiltakin laitoksilta kuin kasvatustieteestä.

Ari Antikainen

Kirjoittajat